

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ АГРОЛІСОМЕЛІОРАТИВНИХ СИСТЕМ З УРАХУВАННЯМ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ

Гладун Г.Б., д.с.-г.н., професор Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Юхновський В.Ю. д.с.-г.н., професор. Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

«Концепція розвитку агролісомеліорації в Україні» затверджена відповідною постановою КМУ так само як і план заходів щодо її реалізації. Проведені авторами дослідження, присвячені встановленню нормативів оптимальної лісистості для території рівнинної частини України дозволили визначити відносну участь захисних лісових насаджень різних просторово-цільових форм. Лісистість території є співвідношення вкритої лісовою рослинністю земель до її загальної площі, виражене у відсотках, а оптимальна лісистість – мінімально необхідна площа лісів, за якої задовольнятимуться потреби народного господарства й населення в матеріальній продукції лісу, його захисних функціях і властивостях, рекреації тощо.

При визначенні оптимальної лісистості території України окремо розраховують необхідні площі масивних лісів і систем захисних насаджень різного цільового призначення (цільових груп захисних насаджень): прирічкових, протиерозійних, полезахисних, стокорегулювальних, пришляхових, захисних насаджень міст, селищ міського типу і курортів, що розміщені поза їх межами тощо.

При уточненні розрахунку оптимальних площ зазначених цільових груп насаджень і їх співвідношення необхідно враховувати неоднорідність території України за природними умовами, особливості розподілу лісів на водозборах, особливості рельєфу, крутизну схилів, ступінь еродованості ґрунтів, потенційний рівень загрози виникнення вітрової ерозії, суховіїв, інших негативних чинників природного і антропогенного походження.

Розрахунки мінімально необхідної захисної лісистості (МНЗЛ) здійснюють на основі допоміжних нормативів, які є оптимальними для відповідних цільових груп лісомеліоративних та інших категорій лісових насаджень, перелік яких приводиться нижче.

Цільові групи наступні: протиерозійні лісові насадження (прияружно-прибалкові, насадження на схилах та днищах ярів); лісонасадження на берегах рік (прирусліві та які розміщені у межах захисних зон рік різних рангів); лісонасадження на берегах водосховищ, ставків та інших водойм; полезахисні лісові смуги в незрошуваних районах; полезахисні лісові смуги на зрошуваних землях та захисні насадження уздовж каналів різних рангів у межах захисної зони у смугах їх відведення; захисні насадження уздовж автомобільних трас і залізниць; захисних насаджень міст, селищ міського типу і курортів, що розміщені поза їх межами.

Для визначення оптимальної протиерозійної лісистості розглядають дві групи протиерозійних насаджень за елементами рельєфу: яружно-балкові, розташовані нижче бровок балок і яруг, і розташовані вище бровок на прибалково-прияружних схилах.

Придорожні насадження розраховують в залежності від категорії дороги, яка в свою чергу визначає ширину смуги відведення та створення лісових смуг чи насаджень інших просторово-цільових форм. Дороги нижчих рівнів переважно розміщуються по межах полів сівозмін, і є звичайні полезахисні смуги.

Лісонасадження на берегах водосховищ, ставків та інших водойм як складова МНЗЛ визначаються за даними обліків земельного і водного фондів. Площі водоохоронних зон розраховують окремо за категоріями рік, відповідно до цього встановлюють ширину водоохоронних насаджень.

При визначенні потреби у створенні захисних насаджень різних категорій та просторово-цільових груп керуються чинними нормативами, а у разі їх відсутності – обґрунтовують кількісні параметри з урахуванням зональної специфіки.